

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 11 juni 2015

Mål nr

T 3680-13

KLAGANDE

Royal Palace Handelsbolag, 969717-7799

Sörbyplan 26, 1 tr

163 71 Spånga

Ombud: Advokat MC samt jur.kand. DE och jur.kand. EU

MOTPART

IngoNord Insurance Company, 1645428-5

PL 218, Salomonkatu 5 C

FIN-00101 Helsingfors

Finland

Ombud: Advokat JS och advokat KB

SAKEN

Försäkringsersättning

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätts dom 2013-06-14 i mål T 326-12

Dok.Id 106615

HÖGSTA DOMSTOLEN
Riddarhustorget 8

Postadress
Box 2066
103 12 Stockholm

Telefon 08-561 666 00
Telefax 08-561 666 86
E-post:
hogsta.domstolen@dom.se
www.hogstadamstolen.se

Expeditionstid
08:45-12:00
13:15-15:00

DOMSLUT

Högsta domstolen förklarar att det krävs att IngoNord Insurance Company minst sju dagar i förväg har skickat en påminnelse om premiens förfallodag för att den avtalade suspensionsklausulen ska kunna åberopas.

Högsta domstolen meddelar inte prövningstillstånd i den del som frågan om prövningstillstånd har förklarats vilande. Hovrättens domslut står därmed fast.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN M.M.

Royal Palace Handelsbolag har yrkat i första hand att Högsta domstolen på grund av domvilla ska återförvisa målet till hovrätten för fortsatt behandling. I andra hand har Royal Palace yrkat att Högsta domstolen ska förplikta IngoNord Insurance Company att till Royal Palace betala 12 297 406 kr jämte ränta samt ersättning för rättegångskostnader. Royal Palace har även yrkat att Högsta domstolen ska tillåta de justerade yrkanden och den bevisning som avvisades av hovrätten. Slutligen har Royal Palace yrkat att Högsta domstolen ska fastställa att bolaget har rätt att ta sin rättsskyddsförsäkring i anspråk.

IngoNord har motsatt sig att hovrättens dom ändras.

Royal Palace har yrkat ersättning för rättegångskostnader i Högsta domstolen.

Högsta domstolen har meddelat prövningstillstånd i frågan om det krävs att försäkringsbolaget har skickat en påminnelse om premiebetalning till försäkringstagaren, för att en klausul som innebär att ansvaret men inte försäkringen upphör att gälla, en s.k. suspensionsklausul, ska kunna åberopas.

Frågan om prövningstillstånd såvitt gäller Royal Palace rätt till ersättning

enligt rättsskyddsförsäkringen i övrigt har förklarats vilande. I övriga frågor har prövningstillstånd inte meddelats.

DOMSKÄL

Bakgrund och frågan i Högsta domstolen

1. Royal Palace, som drev restaurangrörelse, tecknade en kombinerad företagsförsäkring hos IngoNord. Royal Palace betalade premien för försäkringsperioden den 24 mars 2007 – 23 mars 2008. Den 21 februari 2008 sände IngoNord en faktura avseende premien för den kommande försäkringsperioden till Royal Palace. Premien betalades inte.
2. Natten till den 14 januari 2008 brandhärjades restaurangens lokaler. Royal Palace krävde ersättning av IngoNord avseende bl.a. skadad egendom. Royal Palace begärde vidare att få ta i anspråk rättsskyddsförsäkringen för flera tvister som uppkommit. I november 2009 ansökte Royal Palace om stämning mot IngoNord och yrkade att IngoNord skulle förpliktas att till Royal Palace betala drygt 11 miljoner kr. Royal Palace yrkade även att tingsrätten skulle fastställa att Royal Palace hade rätt att utnyttja rättsskyddsförsäkringen för tvisterna. När det gällde rättsskyddsförsäkringen invände IngoNord att tvisterna hade uppkommit efter den 23 mars 2008.
3. Tingsrätten fastställde att Royal Palace hade rätt att ta i anspråk rättsskyddsförsäkringen för merparten av tvisterna. Hovrätten har ogillat samtliga fastställelseyrkanden avseende rättsskyddsförsäkringen.
4. I de allmänna villkoren för rättsskyddsförsäkringen finns i andra stycket i punkten 10.3.1.2 en suspensionsklausul, som innebär att försäkringsbolagets ansvar upphör vid dröjsmål med betalning av premien. Punkten lyder i helhet:

Premien för förnyad försäkring skall betalas senast på dess begynnelse­dag. Premien behöver dock inte betalas tidigare än 14 dagar efter det att Försäkringsbolaget IngoNord skickat ut premiefaktura.

Försäkringen förnyas även om premien betalas senare, dock endast under förutsättning att betalningen sker inom en månad från senaste förfallodag för betalningen enligt föregående stycke. Försäkringsbolaget IngoNords ansvarighet inträder i detta fall först dagen efter betalningen.

5. Frågan i målet gäller om det för att suspensionsklausulen ska kunna åberopas krävs att IngoNord dessförinnan har skickat en påminnelse om premiens förfallodag till Royal Palace.

Den rättsliga regleringen

6. Bestämmelser om företagsförsäkring finns i 8 kap. försäkringsavtalslagen (2005:104). Av 4 § andra stycket framgår att om en försäkring ska tecknas genom att försäkringstagaren betalar premien, inträder försäkringsbolagets ansvar dagen efter den dag då premien betalades. Det gäller också om försäkringen i annat fall är giltig bara om premien betalas innan försäkrings­tiden börjar. Av paragrafens tredje stycke framgår att regleringen inte gäller om annat har avtalats eller framgår av omständigheterna. Det innebär att det är möjligt att inom ramen för en företagsförsäkring teckna avtal om suspensions­klausuler.

7. Enligt 8 kap. 17 § första stycket försäkringsavtalslagen får försäkrings­bolaget säga upp försäkringen, om inte premien betalas i rätt tid enligt avtalet och dröjsmålet inte är av ringa betydelse. Uppsägningen ska sändas till försäkringstagaren och får verkan tre dagar efter den dag då den avsändes. Vid dröjsmål att betala premie för en senare premieperiod än den första upphör dock försäkringen att gälla först sju dagar efter det att försäkringsbolaget har

avsänt en påminnelse om premiens förfallodag till försäkringstagaren.

Regleringen i paragrafen är tvingande.

8. I förarbetena till 8 kap. 17 § försäkringsavtalslagen anges att försäkringsbolaget har anledning att gardera sig mot att mindre seriösa företag skaffar sig tillfälligt försäkringsskydd på kredit. Detta kan ske genom att bolaget gör försäkringsskyddet beroende av att premien verkligen betalas. Att ett sådant villkor är giltigt framgår av 4 §. Vidare framhålls att oskäliga följder av ett sådant villkor kan undvikas med tillämpning av bl.a. 36 § avtalslagen, t.ex. i fall då försäkringstagaren av misstag har betalat in ett för litet belopp och skillnaden är obetydlig. (Se prop. 2003/04:150 s. 470.)

9. Enligt 14 § andra stycket i 1927 års lag om försäkringsavtal gällde att om förbehåll hade träffats om att underlåtenhet att erlægga premie för en senare period skulle medföra upphörande av försäkringsgivarens ansvarighet, fick sådan påföljd inte inträda innan en vecka hade förflutit efter det att försäkringsgivaren hade gett försäkringstagaren meddelande med erinran om premiens förfallodag. Det ansågs rimligt att försäkringsgivaren, innan ett förbehåll av detta slag åberopades, hade erinrat om förfallodagen och gett försäkringstagaren ett visst rådrom att anskaffa det belopp som behövdes till premiebetalningen (se NJA II 1927 s. 378). Regleringen innebar således att försäkringsgivaren, för att en avtalad suspensionsklausul skulle få verkan omedelbart i och med utgången av en försäkringsperiod, minst en vecka i förväg måste ha erinrat om premiens förfallodag. Det torde vanligen ha skett genom översändandet av en premiefaktura.

10. Bestämmelsen i 8 kap. 17 § första stycket tredje meningen försäkringsavtalslagen är formulerad på ett något annorlunda sätt än 14 § andra stycket i 1927 års lag. Förarbetena ger emellertid inte uttryck för att det har funnits någon avsikt att genom den nya lagstiftningen förändra regleringen vid premiedröjsmål (se prop. 2003/04:150 s. 216 f. och 469 f.). Lagändringen har

trots detta gett upphov till en diskussion rörande frågan om den nya lydelsen tar sikte endast på uppsägningsfallet och inte på suspensionsfallet (se bl.a. Bertil Bengtsson, Försäkringsavtalsrätt, 2 uppl., 2010, s. 372 f.). I Ds 2011:10 lades ett lagförslag fram med syfte att förtydliga rättsläget på denna punkt. Någon lagändring har emellertid inte genomförts (se prop. 2012/13:168 s. 42 f.).

Högsta domstolens bedömning

11. Enligt 1927 års lag kunde suspensionsklausuler alltså åberopas under den förutsättningen att försäkringsgivaren i förväg hade erinrat om premiens förfallodag. Det framgår inte att det har funnits någon avsikt hos lagstiftaren att genom införandet av den nuvarande försäkringsavtalslagen förändra regleringen vid premiedröjsmål. Det ligger därför närmast till hands att uppfatta bestämmelsen i 8 kap. 17 § första stycket tredje meningen försäkringsavtalslagen på så sätt att den tar sikte även på suspensionsfallen. En sådan tolkning ryms inom bestämmelsens ordalydelse.

12. I fall där en suspensionsklausul har avtalats bör därför 8 kap. 17 § första stycket tredje meningen försäkringsavtalslagen tillämpas så att det krävs att försäkringsgivaren, för att kunna göra gällande att ansvaret har upphört på grund av utebliven premiebetalning, minst sju dagar i förväg har avsänt en påminnelse till försäkringstagaren om premiens förfallodag. En sådan påminnelse kan sändas innan en premieperiod löpt ut och förutsätter således inte att ett dröjsmål med premiebetalningen redan har skett.

Frågan om prövningstillstånd i resterande del av målet

13. Av det sagda följer att suspensionsklausulen i försäkringsvillkoret 10.3.1.2 har kunnat åberopas av IngoNord med verkan från och med den

24 mars 2008. Det saknas därför skäl för prövningstillstånd i den del som frågan om prövningstillstånd har förklarats vilande. Hovrättens domslut ska därmed stå fast.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Ann-Christine Lindeblad, Kerstin Calissendorff, Martin Borgeke, Dag Mattsson och Anders Eka (referent)
Föredragande justitiesekreterare: Charlotte Edvardsson